

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

Історія розвитку фізичної культури і спорту в університеті розпочалася далекого 1966 р., коли в реорганізований філіал Українського поліграфічного інституту ім. Івана Федорова із заочної і вечірньої форм навчання на другий курс денної було переведено 30 найкращих студентів. Того ж року на перший курс денної форми зарахували ще три групи. Уже за рік Хмельницький філіал прийняв на денну форму студентів із семи спеціальностей.

Із відкриттям 1 жовтня 1967 р. Хмельницького технологічного інституту побутового обслуговування за конкурсом Львівського поліграфічного інституту на посади викладачів фізвиховання були зараховані В. Й. Любинецький, В. Ф. Кузьмич, Є. М. Свіргунець, які утворили секцію фізичного виховання, що увійшла до складу кафедри іноземних мов.

Ці викладачі організували перші спортивні секції з футболу, спортивної гімнастики та волейболу. Спортивну базу складав лише невеличкий шкільний спортивний зал у другому корпусі теперішнього університету і тимчасовий шкільний майданчик, на якому проводили перші заняття.

Маленький фізкультурний колектив зажив повноцінним життям: на інститутській спортивній базі та в орендованих спортзалах міста почали працювати групи здоров'я і перші секції з різних видів спорту, команди студентів ХТПО брали участь у міських змаганнях. Перший кубок за перемогу на турнірі серед жіночих команд навчальних закладів міста вибороли волейболістки. З'явився і перший призер міських змагань із легкої атлетики — Анатолій Гуменюк, який виконав нормативну вимогу першого спортивного розряду з бігу на 100 м. Здобута була і перша медаль, яку на першості з велосипедного спорту Укради ДСТ «Буревісник» завоювала Любов Молотай.

У зв'язку із збільшенням прийому студентів перед початком навчального 1968 року наказом ректора була створена кафедра фізичного виховання. В інститут за оголошеним конкурсом були прийняті на роботу молоді викладачі В. О. Ткач, Л. М. Остапчук, В. І. Авузяк, які почали викладати (відповідно) баскетбол, спортивну гімнастику (жінки) і спортивне орієнтування. Також був запрошений майстер

Команда-переможниця Всесоюзних змагань серед ВНЗ 1980 р. у веслування на б/к (крайній зліва — майстер спорту, заслужений тренер СРСР, доцент В. В. Яремчук, крайній справа майстер спорту міжнародного класу, заслужений тренер СРСР, к. пед. наук, професор Ю. П. Корнілов)

спорту з важкої атлетики М. І. Кравцов, який успішно виступав на чемпіонаті області, ДСТ «Буревісник», України. Завідувачем кафедри фізвиховання був обраний Є. М. Свіргунець.

Керівництво інституту, громадські міста чекали від кафедри спортивних здобутків, перемог — особливо над студентами Кам'янець-Подільського педагогічного інституту, які тоді домінували в області у більшості видів спорту, а хмельничани майже постійно залишалися другими. Викладачам, колишнім випускникам цього ж інституту, хотілося швидше «стати на ноги» і довести, що й вони не «ликом шиті», але не вистачало тренерського досвіду, студентських спортивних ресурсів, матеріальної бази. Бажання спортивних керівників міста й області, як і їх амбіції, випереджали можливості молодого колективу. Навчальне навантаження у викладачів сягало 1200–1300 годин. Маленький інститутський зал «працював» майже цілодобово. У зимовий період усі заняття проходили на свіжому повітрі. Турбот додавало ще й те, що викладачі та допоміжний персонал інституту також хотіли займатися різними видами спорту (бадмінтоном, волейболом, баскетболом тощо).

За рік на кафедру прийшли працювати нові викладачі: М. І. Вусатюк, В. Л. Косарь, А. І. Онуцький, Л. І. Грицьов. Останнього було запрошено з факультету фізвиховання Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту. Л. І. Грицьов був майстром спорту з легкої атлетики і ще довго виступав на обласних і республіканських змаганнях.

За відсутності спортивної бази перед кафедрою тоді постали конкретні завдання: понад усе вирішити проблеми з організацією навчального процесу, активно нарощувати обсяги тренувальних навантажень в інститутських командах, за короткий час побудувати стадіон.

У жовтні 1968 р. на організаційній конференції був створений спортивний клуб інституту, який став колективним членом добровільного студентського спортивного товариства «Буревісник» і потім неодноразово підтверджував статус одного з найкращих серед навчальних закладів України. Першим головою правління спортклубу було обрано В. Л. Косаря. Потім у різні роки на цій посаді працювали М. А. Вусатюк, В. І. Воронов, В. І. Авузяк, а з 1977 р. до листопада 2011 р. — Р. І. Булелик, який багато сил, енергії, уміння і наполегливості віддав справі організації роботи клубу.

Головною метою діяльності спортивного клубу стало створення і забезпечення відповідних умов та можливостей для реалізації різнобічних інтересів членів колективу інституту у сфері фізичної культури і спорту. Головним завданням — виховання фізично розвиненої особистості; популяризація здорового способу життя, запровадження фізичної культури і спорту під час навчання, роботи, побуту і відпочинку; організація і проведення масових фізкультурно-оздоровчих заходів; створення секцій і команд із різних видів спорту; підготовка та відрядження збірних команд інституту на змагання та ін.

Співробітники кафедри і спортклубу розробили п'ятирічну фізкультурно-спортивну програму, за якою стан розвитку фізичної культури і спорту повинні були стати своєрідною візитівкою навчального закладу, сприяти зростанню

його іміджу. Передбачалося зосередити зусилля на тих видах спорту, які в області були достатньо розвинутими, мали добру спортивну базу і висококваліфікованих спеціалістів; зробити інтенсивну спортивну підготовку максимально доступною для студентів. У цю програму також включили розділи навчальної роботи, науково-методичного забезпечення, покращення кадрового складу, створення механізмів управління системою фізичного виховання та ін.

Неможливо було розраховувати на подальші успіхи, не турбуючись про створення навчально-матеріальної бази. За допомогою військової частини біля другого корпусу було сплановано місце під будівництво футбольного поля, бігових доріжок, ігрових майданчиків. Але згодом тут звели будинок побуту. Пізніше перед другим навчальним корпусом на гандбольному майданчику збудували п'ятий гуртожиток. Біля стадіону студенти й викладачі знову створили волейбольні і баскетбольні майданчики, але й на їх місці невдовзі з'явилися навчально-виробничі майстерні.

Найбільше сил було докладено до будівництва спорткомплексу: від підготовки місця до робіт на покрівлі і покритті підлоги головної арени. Майже два роки на ньому працювали студентські будівельні загони (студенти були переведені на вечірню форму навчання). На завершальному етапі протягом цілого літа майже усі викладачі без відпустки завершували найважчі роботи. При цьому вони виявили неабиякі організаційні творчі здібності. Старшому викладачеві В. Д. Кисельову було доручено поїхати у Харків, аби домовитися на заводі про виготовлення будівельних конструкцій, знайти залізничні платформи і привезти ці конструкції для перекриття спорткомплексу. Ю. В. Чайковський мав організувати на цегельному заводі понадпланове виготовлення будівельної плитки для зовнішнього облицювання. За самостійно розробленим проектом ст. викладач Р. Є. Савченко працював над створенням тренувальної альпіністської стінки. Також брали участь у процесі організації будівництва В. О. Ткач, Ю. П. Корнілов, М. А. Вусатюк, Ю. М. Бараніков, Л. І. Грицьов, М. І. Кравцов, А. А. Руснак, А. Г. Мельник, П. Р. Старцун, В. В. Мосійчук, Ю. У. Єжихін.

Пізніше було вирішено взятися за будівництво водно-веслувальної бази. До цього човни, весла, мотори і катери доводилося зберігати в орендованому старенькому хліві на Південному Бузі. Не зважаючи на такі спартанські умови, було підготовлено надзвичайно багато висококваліфікованих веслярів. На прохання керівництва вишу міськвиконком виділив спершу 0,8 га землі, згодом — більше. А Міністерство побутового обслуговування УРСР виділило три вагончики північного варіанту для роздягалень студентам і тренерам, що дало змогу покращити умови навчально-тренувального процесу. Наступним етапом стало будівництво готельного приміщення і елінгу для зберігання човнів. Багато сил та енергії до цього доклав доцент В. В. Яремчук.

За останні два роки силами кафедри біля другого гуртожитку було зведено два футбольні майданчики, один з яких — зі штучним покриттям. Велику допомогу надав міськвиконком і особисто міський голова С. І. Мельник, колишній заступник міністра молоді, сім'ї та спорту М. В. Дутчак. У вересні 2009 р. спільно з ректором М. Є. Скибою вони взяли участь у святковому відкритті цього об'єкта.

У 1969 р. ХТІПО вперше брав участь у спартакіаді Міністерства вищих і середніх спеціальних навчальних закладів УРСР і посів почесне третє місце серед вищих третьої групи, програвши Запорізькому індустріальному інституту менше десяти очок. Наступного року в загальнокомандному

Тренажерна стінка скелелазіння у спортивному комплексі

заліку ХТІПО став срібним призером і був переведений у другу групу вищих закладів освіти і відтоді посідає перші місця майже у всіх студентських комплексних змаганнях серед вищих своєї групи.

Зусиллями молодого дружнього колективу було започатковано нові організаційні форми розвитку спортивної роботи, які давно стали доброю традицією. Створювалися факультетські колективи фізичної культури, формувался інститут заступників деканів зі спортивно-масової роботи. Першими ці громадські посади обіймали старші викладачі М. І. Кравцов (механічний факультет) і В. О. Ткач (технологічний факультет). Пізніше був створений інженерно-економічний факультет, у якому заступником декана зі спортивно-масової роботи був призначений ст. викладач Л. І. Грицьов.

У становленні стилю навчальної дисципліни й організації спортивно-масової роботи стала важливим чинником постанова Колегії Комітету з фізичної культури і спорту УРСР № 112 від 30 грудня 1969 р., в якій узагальнювався досвід роботи Київського інституту народного господарства з організації фізичного виховання і масової спортивної роботи. Кафедра і спортивний клуб вчилися на цьому документі, виробляючи власний стиль діяльності. Вчена рада інституту щороку обов'язково розглядала питання про стан навчального процесу з фізичного виховання, була налагоджена чітка система співпраці спортклубу з комітетом комсомолу і студентським профкомом, проводилися спільні засідання для розгляду питань спортивно-масової роботи. Інститут спільно з комітетом комсомолу почав призначати комсоргів збірних команд із метою підвищення рівня відповідальності й дисциплінованості спортивних командах, забезпечення багатоступеневої системи проведення спортивних змагань в інституті, особливо на першому етапі. Про всі спортивні досягнення та заходи готувалися повідомлення у стінгазетах, передачах інститутського

радіо та міських засобах масової інформації. Фізичне виховання у вищій перестало бути «п'ятим колесом» і стало важливим та усвідомленим компонентом пріоритету оздоровчої спрямованості виховання.

Розвитку студентського спорту країни сприяв наказ Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти СРСР № 110 «Про забезпечення додатковим харчуванням студентів-спортсменів». На його основі були створені перші міжвузівські навчальні відділення спортивного вдосконалення, у які можна було зараховувати лише найкращих студентів, які досягли значних показників в олімпійських видах спорту. Усім зарахованим спортсменам щомісяця у дні тренувань надавалося додаткове харчування на суму 2 крб. Наказом Міністерства ВССО УРСР першими відділеннями спортивного вдосконалення в інституті стали групи з вільної боротьби, важкої атлетики й веслування на байдарках і каное. Про зростання кількості висококваліфікованих спортсменів у вищій свідчать такі показники: якщо в 1976 р. таких студентів було 6, то вже в 1991 р. — 24. Цей наказ суттєво стимулював розвиток студентського спорту і сприяв якісним здобуткам спортивного товариства «Буревісник».

У 1970–1971 навчальному році пройшла перша інститутська комплексна студентська спартакіада серед факультетів, що започаткувала згодом проведення спартакіади серед студентів, які проживають у гуртожитках, спартакіади першокурсників та призовників, спартакіади «Здоров'я» професорсько-викладацького складу і співробітників. Найбільш масовими і популярними видами спорту в ті часи були спортивні ігри (футбол, волейбол, баскетбол), вільна боротьба, веслування на байдарках і каное, велоспорт на шосе, лижні гонки, багатоборство ГПО, легка атлетика, кульова стрільба, бадмінтон, шахи, спортивне орієнтування, які здебільшого входили до програми спартакіад факультетів та інституту.

Крім того, проводилися змагання з окремих видів спорту, зокрема з легкоатлетичного кросу та багатоборства ГПО на призи газети «Комсомольська правда». Це були справжні свята здоров'я, які збирали усіх студентів та більшість викладачів і співробітників. Колективи факультетів під звуки духового оркестру крокували через усе місто до місця проведення змагань на березі Південного Бугу, теперішнього парку культури та відпочинку ім. М. Чекаманова.

Щороку у спартакіаді «Здоров'я» брали участь все більше викладачів та співробітників вишу. Найбільш масові змагання відбувалися у 1982–1985 рр. — у них було представлено до 30 підрозділів вишу (факультети, кафедри, служби).

З 1970 р. багато інститутів боролися за палму першості в комплексному заліку спартакіади Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти УРСР, у літніх Спортивних іграх серед вищих навчальних закладів другої групи, але ХТІПО перемагав постійно. Таким спортивним успіхам заздирив будь-який столичний колектив. Інститут неодноразово отримував нагороди від міністерства, Укрпрофради, Держкомспорту, Всесоюзної ради ДСТ і Української ради ДСТ «Буревісник» та інших організацій.

Переможцем Всесоюзного огляду-конкурсу на кращу організацію фізкультурно-оздоровчої роботи серед академічних груп у 1982 р. стала група технологічного факультету ТШ-76-4. Двічі спортивний клуб ставав переможцем республіканського конкурсу і здобував перехідний прапор республіканського спортивного студентського товариства «Буревісник». За високі показники у розвитку фізичної культури і спорту, спортивні досягнення колективу та окремих

спортсменів, високий рівень наукових досліджень для вдосконалення навчального процесу із фізичного виховання Головний комітет ВДНГ УРСР 30 грудня 1988 р. нагородив інститут дипломом третього ступеня, бронзовою медаллю і грошовою премією.

Після розпаду Радянського Союзу зруйнувалася й система спорту, зокрема і студентського. Перервалися творчі зв'язки спеціалістів; закрилися міжвузівські спортивні центри, в яких тренувалися студенти-спортсмени; припинилося регламентоване фінансування виїзду команд на змагання, організації навчально-тренувальних зборів і придбання спортивної форми; профспілки перестали фінансувати спортивні клуби навчальних закладів; припинило свою роботу студентське спортивне товариство «Буревісник» і обласні ради на місцях; значно зменшилася кількість обласних і міських змагань, припинилося проведення республіканських та союзних спартакіад і універсіад; перестала діяти обов'язкова система перепідготовки викладачів кафедр фізичного виховання тощо. Через гіперінфляційні процеси не змогли закінчити будівництво другої черги спортивного комплексу, в якому за проектом було передбачено два плавальних басейни і ще два зали. Все це погіршувалося важкою економічною кризою, різким зниженням заробітної плати викладачів і тренерів, закриттям оздоровчо-спортивних таборів, що зумовило вкрай негативні для фізичної культури і спорту наслідки.

У роки розбудови незалежної України спортивний колектив університету зберіг і примножив спортивні традиції минулих років. Згідно з вимогами часу кафедра здійснювала пошук нових методів і підходів. Спираючись на багатий досвід, вдалося зберегти дієву систему фізкультурно-оздоровчої роботи. Провідним спортсменом надавали індивідуальний графік навчання, кращих матеріально заохочували; відбувалися традиційні змагання серед факультетів тощо. З розвитком ринкових відносин з'явилася можливість добудувати водно-спортивну базу, створити команди вищої ліги з жіночого гандболу і регбі за рахунок часткової спонсорської допомоги, виїзду провідних спортсменів у складі збірних команд України на всі офіційні міжнародні змагання. Суттєвим досягненням стало запровадження для провідних спортсменів державних стипендій, стипендій обласної адміністрації, міського голови, виплата коштів для додаткового харчування коштом обласної школи вищої спортивної майстерності, центру олімпійської підготовки, що підвищило престиж спорту і можливість організувати навчально-тренувальний процес на рівні сучасних вимог.

Кафедра спільно зі спортивним клубом розробила нову концепцію розвитку спорту в університеті, що передбачала реалізацію сучасного арсеналу організаційних, матеріально-технічних і науково-методичних факторів, які мали забезпечити її високу результативність. За необхідне було вирішено:

- щорічно заслуховувати на вченій раді інституту, засіданнях ректорату, радах факультетів інформацію про стан фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової роботи, що давало можливість оперативно реагувати на ті чи інші проблеми;

- приділяти першочергову увагу розвитку тих видів спорту, які передбачали успішні результати (у зв'язку із цим усі види спорту в інституті були розділені на три групи);

- покласти на кожного викладача кафедри обов'язок тренувати команду з обраного виду спорту, яка мала брати участь у національних, обласних і міських змаганнях

(це давало можливість збільшувати географію видів спорту і персональну відповідальність);

- зобов'язати викладачів-тренерів запрошувати на навчання в інститут усіх перспективних спортсменів-випускників середніх навчальних закладів та дитячо-юнацьких спортивних шкіл;

- надавати належні умови для поєднання навчання в інституті із тренувальним процесом;

- налагодити пріоритетне фінансування і матеріально-технічне забезпечення розвитку спортивних команд першої групи;

- створення у навчальному закладі фізкультурно-спортивного центру, який мав би субрахунок акумульованих коштів на цільові витрати спортивно-масової роботи;

- щорічно на вченій раді інституту затверджувати кошторис витрат на оздоровчу і спортивно-масову роботу;

- з метою забезпечення контролю стану здоров'я спортсменів створити у спортивному комплексі медичний кабінет.

Деякі питання цієї концепції вдалося вирішити більш вдало, інші — гірше, ніж планувалося, але підготовка спортсменів високої кваліфікації та результати виступів команд університету у різних змаганнях цього періоду свідчать про те, що стратегічні напрями розвитку спорту були в той час визначені правильно.

Як відомо, успіх на змаганнях залежить від багатьох факторів, але один із головних — спортивний потенціал. За більш як 40 років наполегливої праці найвище спортивне звання «Заслужений майстер спорту» було присвоєно 13 студентам: Сергію Нагорному, Валерію Вешку, Олексію Слівінському (веслування на б/к), Тимуру Таймазову (важка атлетика), Віті Паламар (легка атлетика), Володимирі Пучі (карате-до), Володимирі Лукашенку, Олегу Штурбабіну, Дмитру Бойку, Ользі Парталі, Галині Пундик, Ользі Жонір (фехтування), Василю Михайлінчику (гирьовий спорт); 33 спортсмени стали майстрами спорту міжнародного класу, 242 — майстрами спорту. Тисячі студентів виконали нормативні вимоги спортсменів-розрядників.

Найбільшу кількість висококваліфікованих спортсменів було підготовлено у веслуванні на байдарках і каное — 75, троє з них стали заслуженими майстрами спорту, сім — майстрами спорту міжнародного класу, 65 — майстрами спорту. А ще в активі цього виду спорту — золота і срібна медалі на Олімпійських іграх Сергія Нагорного, сім золотих медалей Валерія Вешка на чемпіонатах світу. Таким спортивним здобуткам необхідно завдячувати понад усе заслуженим тренерам Радянського Союзу і України — доценту В. В. Яремчуку, професору Ю. П. Корнілову та тренерам В. В. Флерчуку і С. Л. Жилияєву.

Другу сходинку на п'єдесталі висококваліфікованих спортсменів упевнено посідає група спортивного вдосконалення із вільної боротьби — 35 майстрів спорту (тренери — Є. В. Анікін, М. М. Рудніченко, С. Г. Басистий). Третю сходинку — фехтування, яке має найкращі результати у спорті вищих досягнень — 31 спортсмен, із яких 6 — заслужені майстри спорту, 10 — майстри спорту міжнародного класу і 15 — майстри спорту (тренери — В. В. Штурбабін, Ю. М. Мазур).

На четвертому місці — група спортивного вдосконалення із важкої атлетики (М. І. Кравцов, М. М. Мацьоха, В. С. Антонюк та В. В. Цісар). Багато зусиль до розвитку велоспорту доклали майстри спорту А. І. Літвін, Ф. П. Бакалець, В. В. Малюзенко, тхеквондо, боксу, регбі — відповідно заслужені тренери України С. І. Пісоцький, А. М. Чумаков, М. І. Лещенко.

Олімпійський чемпіон, заслужений майстер спорту з веслування на байдарках С. Нагорний зі студентами-веслувальниками

Показові виступи борців вільного стилю

Команда фехтувальників на показових виступах

Виступ майстра спорту з важкої атлетики Руслана Миколіна на посвяті першокурсників у студенти

Багаторазовий чемпіон всеукраїнських універсіад — команда з регбі-7 університету (тренер М. І. Лещенко)

Аналіз підготовки спортсменів вищої кваліфікації протягом останніх десяти років вказує на те, що найсприятливішими роками були 2001–2005 (ЗМС — 5, МСМК — 8, МС — 54), 2006–2010 рр. (ЗМС — 3, МСМК — 10, МС — 40). У ці роки 8 спортсменів виконали нормативні вимоги заслуженого майстра спорту, що майже вдвічі більше порівняно з попередніми роками.

Із таблиці 3 помітно, що кількість спортсменів, які виступали на універсіадах України весь час збільшувалася, лише у 2007 р. ця цифра зменшилася до 167 спортсменів. Показники вказують на те, що частка у завоюванні залікових очок спортсменами університету була більшою порівняно з іншими вищими областями і складала від 84% до 55%; одночасно збільшувалася кількість очок на одного спортсмена — з 19,2 до 27. Найкраще команди виступили у 2005 р. на VII Літній універсіаді України: студенти отримали 28 золотих, 13 срібних і 24 бронзові медалі, посіли перше місце серед вищів IV категорії і п'яте серед усіх навчальних закладів країни, випередивши навіть два спортивні навчальні заклади.

VIII Літня універсіада України ще раз підтвердила зацікавленість багатьох навчальних закладів такими змаганнями. У фінальних змаганнях із 40 видів спорту взяли участь понад 8000 студентів, серед них — 28 заслужених майстрів спорту України, 217 майстрів спорту України міжнародного класу, 1586 майстрів спорту України, більше 4 тис. кандидатів у майстри спорту і першорозрядників. Змагання були одним з етапів підготовки до Всесвітньої універсіади і в багатьох видах спорту брали участь найсильніші спортсмени України, які показали високі спортивні результати.

На VIII Універсіаді кількість спортсменів вищу у складі збірних команд області помітно скоротилася — на 91 спортсмена. Це призвело до того, що збірна університету опустилася з 5 на 8 місце серед 216 вищів, які брали участь у фінальних змаганнях. Хмельницький національний університет уперше поступився першим місцем іншому закладу — Тернопільському національному економічному університету.

На IX Універсіаді виступали лише три команди університету: з фехтування (584 очки, 1 місце у своїй групі й 3 місце серед усіх вищів), тхеквондо (348 очок, 1 місце у своїй групі, 3 місце серед усіх вищів) і дзюдо (247 очок і 8 місце).

Як бачимо, загалом були збережені традиції успішного розвитку більшості видів спорту, які упродовж багатьох років залишалися для університету стратегічними.

Підготовка спортсменів вищої кваліфікації (1967–2011)

Таблиця 1

Вид спорту	Спортивне звання			
	ЗМС*	МС МК	МС	Всього
Автомодельний спорт	-	2	1	3
Бокс	-	-	13	13
Боротьба вільна (чол.)	-	-	34	34
Боротьба вільна (жін.)	-	2	5	7
Важка атлетика	1	2	26	29
Велоспорт шосе	-	-	16	16
Веслування на байдарках і каное	3	7	65	75
Гирьовий спорт	1	-	-	1
Джиу-джитсу	-	-	1	1
Дзюдо	-	-	9	9
Кікбоксинг	-	1	5	6
Карате-до	1	1	1	3
Легка атлетика	1	3	7	11
Пауерліфтинг	-	-	2	2
Панкратіон	-	1	1	2
Регбі	-	1	9	10
Самбо	-	1	8	9
Спортивний туризм	-	-	3	3
Стрільба з лука	-	-	1	1
Стрільба кульова	-	-	3	3
Стрільба стендова	-	-	1	1
Орієнтування спортивне	-	-	1	1
Тхеквондо ВТФ	-	2	16	18
Футбол	-	-	1	1
Фехтування	6	10	15	31
Шахи	-	1	-	1
Усього	13	34	245	292

Підготовка спортсменів вищої кваліфікації (1967–2011)

Таблиця 2

Рік виконання	Спортивне звання			
	ЗМС	МС МК	МС	Всього
1966–1970	-	-	6	6
1971–1975	-	-	16	16
1976–1980	1	1	26	28
1981–1985	-	-	27	27
1986–1990	1	3	19	23
1991–1995	1	8	21	30
1996–2000	2	3	32	37
2001–2005	4	8	54	66
2006–2010	3	10	40	53
2011–	1	1	3	5
Усього	13	34	245	292

* ЗМС — заслужений майстер спорту, МСМК — майстер спорту міжнародного класу, МС — майстер спорту.

Результати виступів команд університету у загальнокомандному заліку на V–X літніх універсіадах України

Таблиця 3

Універсіада, рік проведення	К-сть учасників-студентів ХНУ	Кількість очок		К-сть очок на одного студента	Студенти ХНУ в загальнокомандному заліку	
		Студенти-спортсмени області	Студенти-спортсмени ХНУ		Серед усіх вишів України	Серед усіх вишів IV категорії
V Універсіада, 2001 р.	133	3030	2549	19,2	8 місце	1 місце
VI Універсіада, 2003 р.	195	5813	4431	22,7	6 місце	1 місце
VII Універсіада, 2005 р.	258	8065	5620	25,7	5 місце	1 місце
VIII Універсіада, 2007 р.	167	8075	4510	27,0	8 місце	2 місце
IX Універсіада, 2009 р.	37	2108	1179	32,1	9 місце	1 місце
X Універсіада, 2011 р.	33	2486	1356	40,9	8 місце	2 місце

Виступи студентів на літніх всесвітніх універсіадах

Таблиця 4

Універсіада, рік проведення, місто, країна	Учасники, види спорту	Результати
XIV Універсіада, 1987 р., Загреб, СФРЮ	Вешко Валерій (веслування на б/к)	Золото (2)
	Щерба Микола (веслування на б/к)	4 місце
XVII Універсіада, 1993 р., Баффало, США	Стіпанов Руслан (легка атлетика, стрибки у висоту, 227 см)	Бронза
XIX Універсіада, 1997 р., Палермо, Італія	Стіпанов Руслан (легка атлетика, стрибки у висоту)	-
XX Універсіада, 1999 р., Пальма де Мальорка, Іспанія	Пилипчук Оксана (дзюдо)	-
XXI Універсіада, 2001 р., Пекін, Китай	Паламар Віта (легка атлетика, стрибки у висоту, 196 см)	Золото
XXII Універсіада, 2003 р., Дегу, Південна Корея	Лукашенко Володимир (фехтування, шабля)	Золото (особ.)
	Штурбабін Олег, Шкаліков Сергій (фехтування, шабля)	Срібло (ком.)
	Бородкін Андрій (легка атлетика, штовхання ядра)	Срібло (ком.)
	Комарницький Володимир (тхеквондо)	13 місце
XXIII Універсіада, 2005 р., Ізмір, Туреччина	Партала Ольга (фехтування, шпага)	17 місце
	Бойко Дмитро, Лукашенко Володимир, Штурбабін Олег (фехтування, шабля)	Золото (ком.)
XXIV Універсіада, 2007 р., Бангкок, Таїланд	Партала Ольга (фехтування, шпага)	Срібло (ком.)
	Бойко Дмитро, Штурбабін Олег, Торчук Олександр (фехтування, шабля)	Золото (ком.)
	Пундик Галина (фехтування, шабля)	Золото (ком.)
	Жовнір Ольга (фехтування, шабля)	Срібло (2 – ком. і особ.)
	Пухальський Людвіг (тхеквондо)	Срібло (ком.)
XXV Універсіада, 2009 р., Белград, Сербія	Кравчук Ірина (фехтування, шабля)	-
XXVI Універсіада, 2011 р., Шенжен, Китай	Бойко Дмитро, Штурбабін Олег, Пундик Дмитро (фехтування, шабля)	Золото (ком.)
	Пундик Галина (фехтування, шабля)	Срібло (ком.)
	Михайловський Валерій	9 місце
	Назарчук Сергій, Захожа Наталія (тхеквондо)	-

Чемпіон світу, XXII Всесвітньої універсіади в Дегу (Південна Корея) заслужений майстер спорту з фехтування на шаблях Володимир Лукашенко на п'єдесталі пошани

Підсумком плідної багаторічної роботи кафедри фізичного виховання та спортивного клубу є також вагомі здобутки на міжнародних змаганнях. Першим представником вишу на XIV Всесвітній літній універсіаді у Загребі в 1987 р. став студент інженерно-економічного факультету Валерій Вешко, який зі своїм напарником здобув дві золоті медалі у каное-двійці на 500 і 1000 м. У цих змаганнях також брав участь студент цього ж факультету Микола Щерба, який посів 4 місце у веслуванні на байдарці-одиночці. Лише через шість років на такий же міжнародний студентський форум потрапив найкращий стрибун університету Руслан Стіпанов, який подолав позначку 227 см у висоту і здобув у Бафало (США) бронзову нагороду.

Але найбільшого триумфу на всесвітніх літніх універсіадах здобули фехтувальники. На XXII Універсіаді у м. Дегу (Південна Корея) студент Інституту міжнародних економічних відносин Володимир Лукашенко став чемпіоном з фехтування на шаблях, а потім зі своїми друзями по команді Олегом Штурбабіним (ЕФ) і Сергієм Шкаліковим (ФМ) здобув срібні нагороди. Не менш успішним був виступ фехтувальників у турецькому Ізмірі (2005): Ольга Партала (ФБ) виграла золото з фехтування на шпагах, а срібло в командних змаганнях здобули В. Лукашенко, О. Штурбабін і Д. Бойко.

За рік до проведення Олімпійських ігор у Пекіні у Бангкоку відбулася XXIV Всесвітня літня універсіада, що стала для провідних спортсменів генеральною репетицією перед іграми. У цих міжнародних змаганнях взяли участь студенти 149 країн. Українські спортсмени змагалися у 15 дисциплінах із 23, які відбувалися за програмою Універсіади. Розігрувалося 236 комплектів нагород. Якщо в Ізмірі збірна країни фінішувала на четвертому загальнокомандному місці, то на XXIV Універсіаді посіла третє почесне, програвши лише командам-гігантам Росії і Китаю.

Студенти-спортсмени університету увійшли до збірних країни з фехтування і тхеквондо. Майстер спорту міжнародного класу Галина Пундик в одній шістнадцятій виграла у місцевої спортсменки, в одній восьмій у важкій боротьбі здобула перемогу над росіянку, в одній четвертій перемогла гречанку, у півфіналі — китайку і лише у фіналі прогнала учасницю із Південної Кореї Шін Мі Лі, отримала срібну нагороду. У команді зі своєю одногрупницею Ольгою Жовнір (гр. ФР-06-1) перемогла команди Гонконгу, Китаю, програвши сильній команді з Південної Кореї. Дівчата вибороли для своєї країни другу срібну нагороду. Чоловіки Олег Штурбабін

(ЕФ), Дмитро Бойко і Олександр Торчук (ФПМКТ), перемігши команди Великобританії (45:32), Китаю (45:44), Угорщини (45:42) і у фіналі переконливо подолавши корейців 45:38, здобули золото. Ще одну золоту нагороду у командних змаганнях принесла Ольга Партала.

Указом Президента України за великі досягнення у спорті на XXIV Всесвітній літній універсіаді Олег Штурбабін, Дмитро Бойко, Олександр Торчук, Ольга Партала нагороджені медаллю «За працю і звитягу».

На XXV Всесвітній універсіаді національна збірна команда була представлена в 14 видах програми, у змаганнях взяв участь 161 спортсмен, команда України посіла шосте місце. Наші фехтувальники, як жінки так і чоловіки, не виступали у зв'язку з участю в цей період у чемпіонаті Європи. На змагання поїхала лише Ірина Кравчук, яка у складі збірної з фехтування на шаблях виборола золоту медаль і звання чемпіонки Універсіади.

У серпні в м. Шенжен (Китай) відбулася XXVI Всесвітня літня універсіада. У складі збірної команди України (221 спортсмен) із 75 вишів взяли участь семеро студентів та випускників ХНУ. Команда України посіла сьоме місце в загальнокомандному заліку. Успішно виступила команда фехтувальників: чоловіки у складі Олега Штурбабіна, Дмитра Бойка і Дмитра Пундика спільно з одеситом Андрієм Ягодкою здобули золоті медалі, жіноча команда, у складі якої виступала Пундик Галина, у впертій боротьбі здобула срібні нагороди.

Загалом студенти університету вибороли на всесвітніх літніх універсіадах 13 золотих, 10 срібних та 1 бронзову нагороду.

Всесвітні універсіади хоча й посідають вагоме місце в ієрархії міжнародного спорту і користуються великою популярністю в більшості країн світу, але не мають такої давньої історії і такого престижу, як Олімпійські ігри, тому для кожного спортсмена є великою честю взяти у них участь, а ще більш почесним — завоювати Олімпійську медаль. 10 студентів і випускників Хмельницького національного університету в різні роки (з 1972 по 2008) виступали у складі збірних СРСР і незалежної України, на семи олімпіадах завоювали 6 медалей, із них 4 золоті та 2 срібні.

Золотими літерами у спортивній історії країни записані прізвища Сергія Нагорного і Тимура Таймазова, які вибороли кожний по золотій і срібній нагороді. У далекому Монреалі в 1976 р. студент другого курсу механічного факультету Сергій Нагорний зі своїм напарником завоювали срібну медаль на байдарці-двійці на дистанції 500 м. А невдовзі на дистанції 1000 м була здобута і золота медаль. Це була перша Олімпійська медаль, завойована

Бейсбольна команда університету з тренером А. А. Руснаком

Виступи студентів і випускників університету в іграх олімпіад 1976–2008 рр.

Таблиця 5

Олімпійські ігри, рік проведення, місто, країна	Учасники, види спорту	Результати
XXI Олімп. ігри, 1976 р., Монреаль, Канада	Нагорний Сергій (веслування на б/к)	Золото, срібло
XXII Олімп. ігри, 1980 р., Москва, СРСР	Нагорний Сергій (веслування на б/к)	7 місце
XXIV Олімп. ігри, 1988 р., Сеул, Південна Корея	Вешко Валерій (веслування на б/к, запасний)	-
XXV Олімп. ігри, 1992 р., Барселона, Іспанія	Таймазов Тимур (важка атлетика)	Срібло
XXVI Олімп. ігри, 1996 р., Атланта, США	Таймазов Тимур (важка атлетика)	Золото
	Слівінський Олексій (веслування на б/к)	11 місце
XXVII Олімп. ігри, 2000 р., Сідней, Австралія	Паламар Віта (легка атлетика, стрибки у висоту)	-
XXVIII Олімп. ігри, 2004 р., Афіни, Греція	Лукашенко Володимир (фехтування на шаблях)	5 місце (особ.) 6 місце (ком.)
	Штурбабін Олег (фехтування на шаблях)	6 місце (ком.)
	Головченко Людмила (вільна боротьба)	12 місце
XXIX Олімп. ігри, 2008 р., Пекін, Китай	Пундик Галина, Жовнір Ольга (фехт. на шаблях)	Золото
	Кащишина Оксана (велоспорт шосе, 126 км)	42 місце
	Філонюк Тетяна (легка атлетика, марафонський біг)	31 місце

жителем Хмельницької області, студентом молодого тоді ще інституту.

У 1992 р. у Барселоні студент першого курсу економічного факультету Тимур Таймазов завоював срібну нагороду у важкій атлетиці. Ставши дворазовим чемпіоном і багаторазовим рекордсменом світу в Атланті, Тимур здобув золоту медаль, встановивши два світові рекорди у поштовху 236 кг та у сумі двоборства 431 кг у ваговій категорії до 108 кг.

14 вересня 2008 р. відбулася знакова для національної команди подія на Іграх у Пекіні — перші золоті медалі українських шаблісток, серед яких — дві студентки ХНУ: Галина Пундик і Ольга Жовнір.

За досягнення на Олімпійських іграх спортсмени були нагороджені орденами й отримали звання «Заслужений майстер спорту». А загалом 9 студентів за успіхи у міжнародних змаганнях отримали державні нагороди.

Олімпійцями ставали також Валерій Вешко (веслування на б/к) на XXIV Іграх, Олексій Слівінський (веслування на б/к) на XXVI Іграх, Віта Паламар (легка атлетика, стрибки у висоту) на XXVII Іграх, Володимир Лукашенко і Олег Штурбабін (фехтування на шаблях), Головченко Людмила (жіноча боротьба) на XXVIII Іграх в Афінах, Тетяна Філонюк (легка атлетика), Оксана Кащишина (велоспорт — шосе) на XXIX Олімпійських іграх у Пекіні.

Спортсмени вишу в особистих змаганнях і у складі команд лише за два останні роки взяли участь у змаганнях у 23 країнах світу, популяризуючи свою країну. Так фехтувальниця Ольга Партала першою серед спортсменів області отримала у штаб-квартирі Міжнародного олімпійського комітету спеціальний диплом Fair Play (приз чесною гри) від почесного Президента МОК А. Самаранча й онука одного із засновників олімпійського руху П'єра де Кубертена.

За роки існування навчального закладу 49 разів піднімався прапор нашої держави на честь перемог студентів ХНУ на офіційних міжнародних змаганнях.

Четверо найкращих студентів-спортсменів були запрошені на навчання до США: М. Бородкін, М. Мокрецов, М. Мазур, Т. Новаковська. Зараз вони продовжують професійну та спортивну кар'єру. Колишні студенти вже навчають

мистецтву перемоги молодь в інших країнах: Вадим Штурбабін у Німеччині підготував третю призерку І Юнацьких Олімпійських ігор із фехтування, Володимир Лукашенко — старший тренер із фехтування на шаблях у Японії, Ольга Партала працює у найпрестижнішому фехтувальному клубі Португалії, Віктор Данілкин — головний тренер із велосипедного спорту у Литві, Богдан Іроденко підготував призера чемпіонату світу з важкої атлетики у Молдові, а зараз працює у Чехії. Десятки колишніх студентів-спортсменів побудували свою успішну кар'єру на державній службі, підприємницькій і професійній діяльності в Україні та інших країнах СНД.

Усвідомлюючи, що підбір і виховання викладацьких кадрів високої кваліфікації є стержневою проблемою досягнення стабільних успіхів у всіх сферах, колектив кафедри підготував і затвердив план його реалізації. Вирішення цієї основної проблеми йшло двома паралельними напрямками: перший — необхідність залишати для викладацької роботи висококваліфікованих спортсменів, щоб вони отримували ще додатково фізкультурну освіту і вступали в аспірантуру; другий — залучення на роботу молодих амбітних фахівців зі спеціальних навчальних закладів, які відповідали би потребам кафедри і прагнули би

Олімпійські чемпіонки Галина Пундик та Ольга Жовнір із деканом факультету, к. ф. н., доц. Л. Л. Станіславовою

професійного розвитку. Завдяки послідовній роботі з підготовки кадрів висококваліфіковані викладачі-тренери отримали можливість здобувати звання доцента. Сьогодні зі студентами працюють 9 заслужених тренерів України, заслужений майстер спорту, 3 майстри спорту міжнародного класу і 10 майстрів спорту.

У 1990-х роках успішно захистили дисертації Є. М. Свіргунець, Ю. П. Корнілов, О. Б. Зошук, пізніше — О. О. Солтик, В. Б. Базильчук, О. В. Базильчук, Є. О. Павлюк, Д. М. Воронін, В. В. Флерчук, О. О. Рибачок, Б. М. Ференчук, А. А. Ребрин, М. І. Майструк. Заслуженим тренером України В. В. Яремчуку, М. І. Кравцову, М. М. Рудніченко було присвоєно вчене звання доцента кафедри фізвиховання. Чотири викладачі закінчили аспірантуру і готують до захисту дисертації, ще один викладач навчається в ній. Завдяки реалізації плану роботи підготовки кадрів якісно вирішилася проблема поєднання за віковим цензом досвідчених і молодих викладачів. На кафедрі працюють випускники десяти вищих навчальних закладів, що дає можливість адаптувати до навчального процесу досвід і провідну методику інших вишів.

У 2004 р. на посаду завідувача кафедри був обраний молодий кандидат наук, майстер спорту України міжнародного класу О. О. Солтик.

У зв'язку з необхідністю подальшого розвитку і суттєвою зміною якісного викладацького складу було вирішено відкрити спеціальності «Фізична реабілітація», відтак кафедра отримала іншу назву — «Здоров'я людини та фізичне виховання». З метою забезпечення професійної підготовки спеціалістів відповідно до змін в організації навчального процесу, зумовлених потребою використання нових технологій, було створено мультимедійний кабінет, який дав можливість комп'ютеризувати цей процес.

Викладачі кафедри також плідно працюють над створенням нових навчальних посібників, монографій, публікують свої праці в журналах. Загалом колектив підготував і видав чотири навчальних посібники та близько 500 наукових і методичних робіт.

Свідченням вагомості здобутків співробітників кафедри стало присвоєння В. В. Яремчуку й Є. М. Свіргунцю звання «Заслужений працівник фізичної культури і спорту України». Крім того, 11 викладачів були нагороджені знаком «Відмінник освіти України».

Кафедра «Здоров'я людини і фізичного виховання» збирається і надалі плідно працювати в усіх напрямках професійної діяльності, а саме:

- продовжувати поєднувати традиції розвитку масового студентського спорту зі спортом вищих досягнень;

Комбінована легкоатлетична естафета на університетському стадіоні

Зустріч Героя України, Президента Національного олімпійського комітету Сергія Бубки

- постійно покращувати якісний склад кафедри і регулярно забезпечувати навчальний процес власною навчально-методичною літературою;

- щорічно організовувати і проводити науково-практичну конференцію за результатами науково-дослідницької діяльності студентів та викладачів кафедри;

- вирішити питання про виділення для викладачів кафедри місць в аспірантурі за напрямом «Професійна освіта»;

- спрямувати зусилля на підготовку і захист двох докторських дисертацій;

- збільшувати обсяг видавничої діяльності кафедри з підготовки монографій і навчальних посібників із грифом МОНмолодьспорту України;

- нарощувати інформаційну культуру викладачів, покращувати комп'ютерну грамотність, уміння працювати з електронними ресурсами університету (електронний журнал, модульні курси дисциплін тощо);

- якісно підготуватися до акредитації напрямів підготовки «Здоров'я людини» та спеціальності «Фізична реабілітація» із подальшою підготовкою ліцензійної справи кваліфікаційного рівня «Магістр»;

- збільшити ліцензійний обсяг підготовки за напрямом «Здоров'я людини» до 50–60 осіб, з орієнтацією додаткових 20–30 місць на підготовку за спеціалізацією «Фітнес та рекреація»;

- активізувати роботу реабілітаційного центру з надання якісних послуг оздоровлення та реабілітації дітей і студентів з вадами фізичного розвитку;

- розширити напрями діяльності спортивного клубу університету.

Однією з важливих умов успішної реалізації поставлених завдань є, безперечно, розуміння усіма членами кафедри важливості і необхідності їх вирішення. Лиши спільні зусилля викладачів у досягненні поставленої мети повинні стати єдиним чинником і сприяти якісному зростанню кафедри.

Безперечно, ректорська підтримка дозволяє керівництву кафедри і спортклубу працювати за оновленою системою, вивести фізкультурний і спортивний рух університету на якісно вищий рівень, ефективно впроваджувати державні і власні ініціативи, а отже, виконувати важливу соціальну функцію — формувати й виховувати гармонійно розвинуте молоде покоління за рахунок пріоритетності в студентській свідомості здорового способу життя, занять фізичною культурою і спортом, як основних засад здоров'я і довголіття.